

Socialdepartementet

Remissvar över promemoria Avskildhet vid dygnsvilan - En delredovisning angående frågor om Statens institutionsstyrelses särskilda befogenheter (Ds 2024:7)

S2024/00961

Institutet för mänskliga rättigheter (institutet) yttrar sig över promemorian **Avskildhet vid dygnsvilan – en delredovisning angående frågor om Statens institutionsstyrelses särskilda befogenheter**. Yttrandet sker inom ramen för institutets uppgift att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna i Sverige, med utgångspunkt i våra grundlagar och för Sverige folkrättsligt bindande förpliktelser inom området mänskliga rättigheter. Institutet har även en särskild roll som oberoende nationell mekanism enligt artikel 33.2 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (funktionsrättskonventionen).

Sammanfattning

- Institutet **avstyrker** utredningens förslag om att införa en möjlighet för Statens institutionsstyrelse (SiS) att under vissa förutsättningar besluta om att barn och unga ska hållas i avskildhet under dygnsvilan. Förslaget innebär att möjligheten att avskilja (isolera) barn utökas mycket kraftigt både i tid och att de nuvarande grunderna för att isolera, låsa in och avskilja barn på de särskilda ungdomshemmen kraftigt utökas. Förslaget står helt i strid med de rekommendationer Sverige har fått av FN:s tortyrkommitté, barnrättskommitté och funktionsrättskommitté. **Det är anmärkningsvärt och om förslaget genomförs kommer institutet därför att se sig föranledd att lyfta detta särskilt i samband med att Sverige nästa år granskas av FN:s råd för mänskliga rättigheter.**

- Institutet **anser** att förslaget inte ligger i linje med de mänskliga rättigheterna och **delar inte** utredningens bedömning om att den föreslagna åtgärden skulle vara proportionerlig i förhållande till de problem som man önskar avhjälpa.
- Institutet **anser** att den bedömning av barnets bästa som utredningen redovisat är mycket bristfällig. Institutet **anser** att det är särskilt bekymmersamt att utredningen inte beaktar barns och ungas rätt till hälsa, utveckling och icke-diskriminering. Riskerna för att utökade möjligheter till avskiljning (isolering) kan åstadkomma skada är betydande.
- Institutet **framhåller** att utökade befogenheter ökar **riskan** för att dessa befogenheter missbrukas.
- Institutet **framhåller risker** som institutet ser för att den nya tvångsåtgärden kommer att ha diskriminerande effekter.
- Institutet **delar** bedömningen att avskildhet vid dygnsvilan inte ska införas vid LVM-hem.

Institutets synpunkter på promemorians förslag och bedömningar

Övergripande synpunkter på utredningens förslag om avskildhet vid dygnsvilan på särskilda ungdomshem

Institutet **avstyrker** utredningens förslag om att införa möjlighet att under vissa förutsättningar fatta beslut om avskildhet (isolering) vid dygnsvilan i statens särskilda ungdomshem. I avsnitten nedan redogör institutet för skälen till vårt ställningstagande.

Förslaget är inte förenligt med mänskliga rättigheter

Institutet delar inte utredningens bedömning att förslaget skulle ligga i linje med de mänskliga rättigheterna. Institutet anser att **utredningen brister i sin tolkning av gällande internationell rätt och bortser från den allvariga kritik som Sverige fått** kring avskiljning och tvångsåtgärder inom samhällsvård för barn och unga.

Sverige har fått hård och upprepad kritik från olika FN-kommittéer gällande nuvarande tvångsåtgärder inom de särskilda ungdomshemmen. Här är exempel på kritik från de senaste granskningarna:

- Barnrättskommittén har i sin senaste granskning av Sverige 2023 rekommenderat lagstiftningsåtgärder för att förbjuda isolering, avskiljning och fastspänning (solitary confinement, isolation and restraint) av barn i alternativa omvårdnadsmiljöer och att all personal får utbildning i vårdmetoder som inte inbegriper tvång. Barnrättskommittén ansåg också att rättssäkerheten inom hela SiS verksamhet bör stärkas, bland annat genom att komma till rätta med tillämpningen av tvångsåtgärder och våld, och att det bör säkerställas att alla barn i alternativ omvårdnad får individanpassad vård.¹ Utredningen nämner denna kritik men bortser ändå från den i sin bedömning av förslagets överensstämmelse med mänskliga rättigheter. Institutet anser att det är en anmärkningsvärd brist att utredningen inte beaktar att förslaget **att utvidga SiS särskilda befogenheter går i motsatt riktning mot Barnrättskommitténs rekommendationer.**
- FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (funktionsrättskommittén) rekommenderade 2024 Sverige att förbjuda användning av tvång och begränsande åtgärder i alla typer av institutioner för barn och unga med funktionsnedsättning. Funktionsrättskommittén vill att Sverige inrättar alternativa icke-tvingande, åldersanpassade stödåtgärder och tillhandahåller utbildning i dessa åtgärder för all personal.²

¹ FN:s kommitté för barnets rättigheter, Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport, CRC/C/SWE/CO/6–7, den 7 mars 2023, p. 29 b.

² FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Sammanfattande slutsatser om Sveriges kombinerade andra och tredje periodiska rapport, CRPD/C/SWE/CO/2-3, den 24 mars 2024, p. 34.

- FN:s kommitté mot tortyr uttryckte i sin granskning av Sverige 2021 oro över att samhällsvårdade barn och unga utsätts för våld från personalen, inklusive fasthållning under långa perioder, samt att personalen saknar tillräcklig utbildning. Kommittén uppmanade Sverige att förbjuda all isolering av barn.³

Den möjlighet till avskiljning som SiS har idag begränsades 2018 från en maxtid på 24 timmar till fyra timmar, mot bakgrund av kritik som framförts tidigare av bland annat barnrättskommittén. Det förslag som utredningen nu lägger fram innebär en utveckling som går i rakt motsatt riktning. Detta då avskiljning enligt förslaget ska kunna användas “i förebyggande syfte” och pågå nio timmar per dygn. Härutöver ska beslutet kunna gälla i upp till trettio dagar och i princip kunna förnyas ett obegränsat antal gånger. Enligt förslaget så ska inlåsnings/avskiljningen dessutom kunna ske utan att de grunder som i dag enligt lag måste föreligga för att fatta beslut om avskiljning behöver vara uppfyllda. Det innebär alltså inte enbart en utvidgning i tid utan också att grunden för att kunna avskilja barn utökas kraftigt.

Institutet **delar inte utredningens bedömning att förslaget uppfyller barnkonventionen.** Förslaget om avskildhet vid dygnsvilan uppfyller inte barnkonventionens krav på att den separerande åtgärden ska ske under kortast möjliga tid och endast som en sista utväg för att skydda barnet eller andra.⁴ Enligt Europarådets kommitté mot tortyr (CPT) ska isolering i förebyggande syfte eller för att skydda barn ske endast i undantagsfall (**in extremely rare cases**). Det ska i så fall handla om att skydda särskilt utsatta barn eller att förebygga allvarliga risker för andra barns säkerhet eller säkerheten på institutionen, förutsatt att det saknas andra lämpliga alternativ.

Institutet framhåller att **förslaget innebär allvarliga risker för rätten till hälsa och rätten till utveckling.** Rätten till bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa

³ FN:s kommitté mot tortyr, Sammanfattande slutsatser om Sveriges åttonde periodiska rapport, CAT/C/SWE/CO/8, den 20 december 2021 p. 16 b respektive 27.

⁴ Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 24, CRC/C/GC/24, punkt 95. Kravet på att isolering ska ske som sista utväg uttrycker även Europarådets kommitté mot tortyr, CPT/Inf(2015)1-part rev1.

återfinns bland annat i artikel 12 i FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter,⁵ i barnkonventionens artikel 24 och i funktionsrättskonventionens artikel 25. Enligt funktionsrättskonventionen har personer med funktionsnedsättning rätt till bästa möjliga hälsa utan diskriminering på grund av funktionsnedsättning.

Utredningen förbiser att hälsa och utveckling är mänskliga rättigheter som staten är skyldig att skydda, respektera och bidra till att de uppfylls. Visserligen konstateras att barn och unga har sämre förmåga att hantera isolering än vuxna, att restriktioner och isolering kan vara skadliga för barn och ungas psykiska och fysiska hälsa, att riskerna ökar ju längre tid isoleringen pågår, samt att riskerna kan vara särskilt stora för barn och unga med funktionsnedsättning. Dessa risker väger dock olika tungt i bedömningen av effekterna av avskildhet för barn och unga placerade i ungdomshem med olika säkerhetsnivå. Utredningen konstaterar att avskildhet vid dygnsvilan kan införas för barn och unga med ångestproblematik som är placerade i ungdomshem med säkerhetsnivåer 1 och 2 (men inte i säkerhetsnivå 3). En allmän risk för skada på hälsa eller utveckling är enligt utredningen inte tillräcklig för att förbjuda åtgärden på dessa ungdomshem. I stället bedöms att kompensatoriska åtgärder kan sättas in för avskilda barn och unga som upplever instängdhet, ensamhet eller sömnproblem. De exempel på kompensatoriska åtgärder som ges är nästan uteslutande insatser som gäller för alla som vårdas inom SiS (välfungerande skolgång, kontakt med anhöriga, social samvaro etc.), vilket utredningen också konstaterar. Utredningen föreslår däremot ett förbud mot avskildhet vid dygnsvilan i fall där det finns en påtaglig risk för att barnets eller den unges hälsa eller utveckling tar skada av åtgärden. En sådan påtaglig risk handlar, enligt utredningen, i första hand om risk för självska debeteende eller suicid. Åtgärden ska kunna användas för barn under femton år, men mer restriktivt. Institutet anser att **det är mycket bekymmersamt att utredningen inte har som utgångspunkt att alla barn och unga har samma rätt till hälsa och utveckling** och vill särskilt påminna

⁵ Rätten till hälsa kan delas upp i fyra grundläggande aspekter: tillgång (availability) till fungerande hälso- och sjukvårdstjänster, tillgänglighet (accessibility) för hälso- och sjukvård för alla, accepterbarhet samt kvalitet. Se FN:s kommitté om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (CESCR), General Comment No. 14 on the highest attainable standard of health (article 12 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights), UN Doc. No. E/C.12/2000/4.

om barnkonventionens och funktionsrättskonventionens bestämmelser om att vid alla åtgärder som berör barn, respektive barn med funktionsnedsättning, ska i första hand beaktas vad som är barnets bästa (se mer i nästa avsnitt). Vidare är det problematiskt i fråga om LVU-placeringar att införa nya åtgärder som riskerar att skada barns och ungas hälsa och sociala utveckling, eftersom själva syftet med LVU är att skydda barnets eller den unges hälsa och utveckling. Institutet ser också **stora risker med att utforma förslaget på ett sätt som skapar incitament för självskada/suicid**, eftersom man inte får låsas in om man är suicidbenägen.

Institutet konstaterar sammantaget att förslaget innebär en utvidgning av SiS särskilda befogenheter och **ett oroande steg bakåt i förhållande till efterlevnaden av mänskliga rättigheter och olika FN-kommittéers rekommendationer till Sverige. Det är anmärkningsvärt och om förslaget genomförs kommer institutet därför att se sig föranledd att lyfta detta särskilt i samband med att Sverige nästa år granskas av FN:s råd för mänskliga rättigheter.**

Förslaget om avskildhet vid dygnsvilan på särskilda ungdomshem är inte proportionerligt

Som beskrivits ovan anser institutet att den form av avskiljande som utredningen föreslår i sig inte är i linje med barns och ungas mänskliga rättigheter. Institutet delar inte heller utredningens bedömning att förslaget skulle vara proportionerligt eller rimligt i förhållande till de problem som man säger sig vilja avhjälpa. Institutet ser flera **risker och otydligheter kopplat till utredningens förslag och motiveringar**. Utredningen har inte på ett övertygande sätt visat att inskränkningar av barns och ungas rättigheter är det bästa, eller enda, alternativet att komma till bukt med de angivna problemen.

Inledningsvis anser institutet att **det finns en otydlighet kring syftet med tvångsåtgärden** och under vilka förutsättningar som åtgärden ska kunna användas. Olika omständigheter/syften nämns i utredningen och det är svårt att få grepp om vilken situation man önskar avvärja och vem det egentligen är som är målgruppen för åtgärden - ibland den som är benägen att utsätta andra för hot och våld, ibland den som själv riskerar att utsättas och ibland den som är

rymningsbenägen. Utredningen slår fast att ekonomiska hänsyn och praktiska svårigheter för SiS kopplade till kompetensförsörjning i sig inte ska kunna föranleda inskränkningar i barns, ungas och missbrukares fri- och rättigheter.⁶ Institutet anser dock att utredningen tar just sådana hänsyn när den föreslår inlåsnung som svar på problem kring ordning, trygghet och rymningar. Institutet anser att det är befogat att ställa krav på att **SiS ska kunna garantera en hög personalnärvaro i hemmen under kvällar och nätter**, om detta krävs för att upprätthålla säkerheten och tryggheten.

Vidare anser institutet att formuleringarna i motiveringar och förslag öppnar för en **mycket bred och oförutsebar tillämpning** av åtgärden. Barn och unga som bedöms ha en hög benägenhet att använda sig av hot och våld för att lösa konflikter kan utsättas för åtgärden. I undantagsfall kan åtgärden användas för ett barn eller en ungdom som befinner sig i en särskilt utsatt situation. Att tillämpa åtgärden på barn som själva är utsatta för hot eller våld väcker särskilt frågor kring proportionaliteten mot bakgrund av att alla intagna idag har möjlighet att själva låsa dörren till sina bostadsrum. Beslutet om åtgärden baseras inte på beteende (utan snarare på benägenhet eller utsatthet), vilket skapar oförutsägbarhet i fråga om vad man ska göra för att beslutet ska upphöra. Särskilt oförutsebart blir det för de barn och unga som låses in för att skyddas mot hot eller våld.

Institutet anser att **den bedömning av barnets bästa som gjorts är mycket bristfällig**. Barnkonventionen ska ses, och tillämpas, som en integrerad helhet. Fyra så kallade grundläggande principer ska vara vägledande vid tolkningen och tillämpningen av andra bestämmelser i konventionen: barnets rätt till icke-diskriminering (artikel 2), barnets bästa (artikel 3), barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6) samt barnets rätt att uttrycka sina åsikter och bli hörd (artikel 12). Av dessa grundprinciper har varken barnets rätt till utveckling eller barnets rätt till icke-diskriminering beaktats i bedömningen av barnets bästa. Utöver nämnda grundprinciper är det särskilt bekymmersamt att barnets rätt till hälsa inte fått en noggrann behandling i bedömningen av barnets bästa. Institutet vill påminna om att Europarådets kommitté mot tortyr (CPT) slagit fast att alla

⁶ Se, exempelvis, JO:s beslut den 11 maj 2023 i ärende dnr 5237–2022 och beslut som refereras där.

former av isolering av barn innebär risker för den fysiska och psykiska hälsan (se även föregående avsnitt).

Institutet anser också att **det sätt som utredningen samlat in och beaktat barns och ungas egna röster är problematiskt**. En enkätundersökning med intagna barn och unga har administrerats av SiS-personalen. Att frågorna ställs inom ramen för pågående tvångsvård påverkar med stor sannolikhet de intagnas svar. Detta tas inte hänsyn till i utredningen. Mer fundamentalt saknar utredningen ett resonemang kring hur barnens och ungdomarnas svar bör tolkas och beaktas i bedömningen av barnets bästa. Att respondenterna uttrycker olika syn på/känslor för inlåsning nattetid får inte användas som argument för att begränsa vissa grupper rättigheter eller ge vissa rättigheter företräde framför andra. Vidare är det enligt institutet inte tydligt hur enkätundersökningen faktiskt har beaktats i utarbetandet av förslaget. Det som redovisas, exempelvis att under tiden man är avskild kunna kontakta personal, är anpassningar som ändå krävs utifrån barnkonventionens artikel 37.

Därutöver har utredningen inte reflekterat över att **en konsekvens av förslaget är att de särskilda ungdomshemmen blir mer fängeslika**, och vad det kan innebära för möjligheten att bedriva vård och behandling. Utredningen berör visserligen att en god behandlingsallians mellan personalen och barnet/ungdomen kan riskeras om beslut tas om avskildhet vid dygnsvilan, men bara gällande särskilda ungdomshem med säkerhetsnivå 3. Institutet vill påminna om att LVU syftar till att skydda barns och ungas hälsa och utveckling och att även behandlingen som ges till unga lagöverträdare ska syfta till att främja deras förbättring och återanpassning i samhället.⁷ Institutet anser att de mer långtgående värdeeffekterna av att de särskilda ungdomshemmen i och med förslaget skulle bli mer som fängelser borde väga tungt i en proportionalitetsbedömning.

Utredningen har inte i tillräcklig utsträckning bedömt andra lämpliga alternativ för att öka tryggheten och ordningen nattetid, och därmed inte uppfyllt kravet på att tvångsåtgärden ska vara en sista utväg enligt artikel 37 i

⁷ Se, exempelvis, Allmän kommentar (21) CCPR: Artikel 10 (human behandling av frihetsberövade), INT_CCPR_GEC_4731_E.doc

barnkonventionen. Utredningen bedömer att SiS vid sidan om den förslagna tvångsåtgärden även behöver vidta ett antal andra typer av åtgärder, så som ökad differentiering och sektionering, anpassning av lokaler och utvärdering av alternativa metoder och arbetssätt. Det saknas dock en analys av om några av dessa alternativa åtgärder hade kunnat vara tillräckliga för att avvärja de olika problem som utredningen syftar till att avhjälpa. Institutet vill understryka att det mest effektiva verktyget för en trygg miljö i SiS institutioner är **en tillräcklig, kompetent och närvarande personalstyrka** som kan tillgodose de intagnas behov av rättssäker och human vård, behandling, stöd och trygghet.⁸ Härvidlag vill institutet betona att även den föreslagna avskiljande åtgärden skulle kräva hög personalnärvaro kvälls- och nattetid då de inlåsta barnen och ungdomarna alltid ska kunna tillkalla personal.

Sammantaget anser institutet att **förslaget inte är proportionerligt i förhållande till de problem man önskar avhjälpa.**

Med ökade befogenheter kommer även risk för missbruk

Oberoende granskningar och SiS egna rapporter visar att man inte har förmått komma till rätta med våld, övergrepp, kränkningar, indirekt tvång och olaglig användning av de tvångsåtgärder som redan ingår i SiS särskilda befogenheter.⁹ **Institutet ifrågasätter även av dessa skäl lämpligheten i att under dessa förhållanden införa nya och utökade befogenheter att vidta tvångsåtgärder som avskiljning.** Institutet konstaterar att med befogenheter kommer också

⁸ Se även institutets yttrande över promemorian Utökade befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem (Ds 2023:20), Dnr. 1.1.2–344/2023.

⁹ Se, exempelvis, Barnrättsbyrån, Vem ska tro på mig? En granskning av sexuella övergrepp på de statliga ungdomshemmen, 2023. Barnrättsbyrån, '... och jag kunde inte andas' – En granskning av våld mot barn på de statliga ungdomshemmen, 2021. Inspektionen för vård och omsorg, Tillsyn av SiS särskilda ungdomshem 2021–2022. Redovisning av regeringsuppdrag S2021/03345, 2023. JO. Initiativ om hur Statens institutionsstyrelse använder de särskilda befogenheterna avskiljande och vård i enskildhet. Beslut 2022-11-21. Dnr. 2802-2020. JO. Opcat-inspektion av Statens institutionsstyrelse, det särskilda ungdomshemmet Rebecka, den 13 september 2023. Dnr. O 20-2023.Ref. Statens institutionsstyrelse, Tvångsvårdade ungdomars erfarenheter av personalens bemötande vid SiS- och BUP-institutioner, 2023.

risker för missbruk av dessa och ställer sig skeptiskt till utredningens antagande om att införandet av den nya åtgärden avskildhet vid dygnsvilan kommer att leda till en minskad tillämpning av andra särskilda befogenheter.

Risken för missbruk bör också ses i ljuset av möjligheten till omprövning och överklagande av tvångsåtgärder. Institutet har tidigare rapporterat om att det finns **begränsningar i möjligheterna för barn och unga att effektivt överklaga beslut och anmäla kränkningar som sker på SiS**. Det gäller exempelvis vilken information barnet får, ottydlighet avseende möjligheterna för yngre barn att själva överklaga beslut, begränsade möjligheter för barn över 15 år att få juridisk hjälp och otillräckliga möjligheter att få en oberoende prövning av anmälda missförhållanden.¹⁰

Det finns risk för diskriminerande effekter

Institutet framhåller att **utredningen saknar en analys av eventuella diskriminerande effekter av förslaget**. Uppföljningar av nuvarande särskilda befogenheter visar att dessa tillämpas i varierande grad för olika grupper intagna. Enligt SiS statistik är flickor, framför allt yngre flickor, oftare föremål för avskiljning än pojkar.¹¹ Pojkar är däremot oftare än flickor föremål för beslut om vård i enskildhet.¹² Individer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar utsätts i högre grad än andra för tvångsåtgärder. Barn och unga med autismspektrumtillstånd och/eller utvecklingsstörning är särskilt utsatta¹³

Enligt utredningen borde främst pojkar vara aktuella för åtgärden av två skäl. För det första är det fler pojkar som döms till sluten ungdomsvård eller har brottslig

¹⁰ Institutet för mänskliga rättigheter, Kompletterande information till FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning Inför den andra och tredje granskningsprocessen avseende Sverige 2024.

¹¹ Statens institutionsstyrelse, ”SiS i korthet 2022. En samling statistiska uppgifter om SIS”, 2023. Barnrättsbyrån, ”...och jag kunde inte andas’ – En granskning av våld mot barn på de statliga ungdomshemmen”, 2021. Inspektionen för vård och omsorg, ”Tillsyn av SiS särskilda ungdomshem 2021–2022, Redovisning av regeringsuppdrag S2021/03345,” 2023.

¹² Statens institutionsstyrelse, ”SiS i korthet 2022. En samling statistiska uppgifter om SIS”, 2023.

¹³ Barnrättsbyrån, ”...och jag kunde inte andas’ – En granskning av våld mot barn på de statliga ungdomshemmen”, 2021.

verksamhet som placeringsgrund enligt LVU. Utredningen ser framför sig att åtgärden framför allt kommer att vara aktuell för pojkar som begått brott eller har koppling till kriminalitet. Det är dock inte tydligt i syftesbeskrivningen att den föreslagna åtgärden främst är tänkt att träffa denna grupp. Detta antagande hade behövt förklaras utifrån de tre tänkta typfallen - den som är benägen att hota och ta till våld, den som riskerar att hotas eller falla offer för våld, och den som är rymningsbenägen. För det andra visar kartläggningar att intagna flickor i högre grad har självskadebeteende och högre risk för suicid än intagna pojkar. Flickor borde därför, enligt utredningen, i högre grad vara aktuella att undantas från den nya åtgärden avskildhet vid dygnsvilan.

Barn och unga med funktionsnedsättning är överrepresenterade vid de särskilda ungdomshemmen. 2022 hade 6 procent av ungdomar (10–20 år) i Sverige en ADHD-diagnos. Bland intagna på SiS enligt lagen (1964:167) om vård av unga (LVU) hade däremot 48 procent en ADHD-diagnos i maj 2022 och bland de intagna enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU) var andelen 27 procent vid samma tidpunkt.¹⁴ Om man även räknar in de som vid tidpunkten uppvisade kliniska symptom utan att vara diagnostiserade hade hela 81 procent av de intagna på SiS ADHD, 24 procent autism och 7 procent intellektuell funktionsnedsättning.¹⁵ Utredningen konstaterar att barn och unga med funktionsnedsättning kan ha särskilt svårt att hantera isolering men analyserar inte i vilken mån individer inom denna grupp förväntas vara aktuella för åtgärden. Institutet anser att det är mycket bekymmersamt att **en ny form av tvångsåtgärd föreslås utan att redovisa en analys av förslagets konsekvenser för personer med funktionsnedsättnings rättigheter.**

Övergripande synpunkter i fråga om avskildhet vid dygnsvilan på LVM-hem

Institutet delar bedömningen att det inte bör införas en möjlighet för SiS att besluta om avskildhet vid dygnsvilan i LVM-hem. Tvångsvården inom LVM aktualiserar såväl statens skyldighet att skydda, respektera och bidra till att

¹⁴ Riksrevisionen, 2024, SiS särskilda ungdomshem – brister i statens tvångsvård av barn och unga (RiR 2024:7).

¹⁵ SiS, 2023. Beskrivning och analys av SiS hälso- och sjukvårdsverksamhet.

uppfylla rätten till hälsa¹⁶ som rätten till frihet från godtyckliga frihetsberövanden och rätten att inte utsättas för omänsklig behandling under ett frihetsberövande.¹⁷ Institutet har i ett annat remissvar yttrat sig kring hur uppfyllandet av rätten till hälsa kan stärkas för de som vårdas vid LVM-hem, samt hur behovet och användningen av tvångsvård kan minska.¹⁸

Ärendets handläggning

Detta remissvar har beslutats av direktören Fredrik Malmberg och föredragits av utredaren Johanna von Bahr. I den slutliga beredningen har även ställföreträdande direktören Charlotte Palmstierna, t.f. enhetschef för Utredning och analys Abigail Booth, och utredaren Katarina Leffler deltagit.

Fredrik Malmberg, direktör

¹⁶ Se exempelvis artikel 12 i FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

¹⁷ Se exempelvis artikel 3 i Europakonventionen och artiklarna 7 och 10 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter.

¹⁸ Institutets yttrande över betänkandet Från delar till helhet: Tvångsvården som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja SOU 2023:5 Institutets dnr. 1.1.2-289/2023.